

**BØRNE- OG
UNDERVISNINGS-
MINISTERIET**

Departementet
Afdelingen for Grundskoler

Frederiksholms Kanal 25
1220 København K
Tlf. nr.: 32 92 50 00
E-mail: uvm@uvm.dk
www.uvm.dk
CVR nr.: 20453044

Notat om gældende regler for inklusion og specialundervisning

10. december 2019
Sagsnr.:19/18393

Notatet beskriver gældende ret og relevant lovgivning for folkeskolens almene undervisning i forhold til elever med særlige behov (inklusion) og specialundervisning, ”herunder krav på at blive visiteret til henholdsvis specialundervisning og undervisningstilbud uden for den almindelige folkeskole, herunder om, og i hvilke tilfælde, der kræves en diagnose, herunder om, og i hvilke tilfælde, der kræves en diagnose, hhv. udredning i PPR før hjælp kan iværksættes.”

De relevante regler fremgår af følgende:

- Folkeskoleloven (FOL)
- Bekendtgørelse om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand (BEKS)
- Bekendtgørelse om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand efter folkeskoleloven i dagbehandlingstilbud og anbringelsessteder (BEKDA)
- Vejledning om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand (VEJ)
- Bekendtgørelse om rammeaftaler og udgifter ved de lands- og landsdelsdækkende undervisningstilbud m.v. (BEKRA)

Folkeskolens almene undervisning

Folkeskolen skal tilgodese alle børns læring og udvikling. Udgangspunktet i folkeskolelovgivningen er, at alle elever så vidt muligt skal modtage undervisning i en almen klasse.

Det påhviler skolelederen at sikre, at det undervisende personale, der er tilknyttet klassen, planlægger og tilrettelægger undervisningen, så alle elever udvikler sig faglig og alsidigt, herunder socialt, og trives i skolens faglige og sociale fællesskaber, jf. FOL § 18, stk. 2.

For at understøtte, at elevernes udvikling og læring i videst mulig omfang kan finde sted i den almene undervisning, har kommuner og skoler mulighed for at give støtte til elever og tilrettelægge undervisningen på må-

der, som kan understøtte alle elevers faglige progression og trivsel i den almene undervisning. Der kan blandt andet anvendes holddannelse, undervisningsdifferentiering og supplerende undervisning. Der kan også anvendes tolærerordninger og undervisningsassistenter, som både kan hjælpe den enkelte elev og klassen som helhed, jf. de almindelige bemærkninger til forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen, lov om friskoler og private grundskoler m.v. og lov om folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler (frie kostskoler) (Inklusion af elever med særlige behov i den almindelige undervisning og tilpasning af klagereglerne til en mere inkluderende folkeskole m.v.) (lovforslag L 103, fremsat 29. februar 2012.

Børn, der har brug for støtte, og som ikke alene kan understøttes ved brug af undervisningsdifferentiering og holddannelse, skal tilbydes supplerende undervisning eller anden faglig støtte, jf. FOL § 3a og § 5, stk. 5. Hvis der er behov herfor, skal der gives personlig assistance, der kan hjælpe barnet til at overvinde praktiske vanskeligheder i forbindelse med skolegangen, FOL § 3a. De nødvendige undervisningsmidler skal stilles vederlagsfrit til rådighed for eleverne, jf. FOL § 19.

Iværksættelse af støtte i almenundervisningen

Det er skolelederen på den enkelte skole, der har ansvar for, at skolen kan tilrettelægge et relevant undervisningstilbud i den almene klasse. Skolelederen har ansvaret for at vurdere, om skolen kan imødekomme elevernes særlige behov inden for rammerne af den almindelige undervisning.

Iværksættelse af supplerende undervisning og anden faglig støtte samt personlig assistance, jf. § 3a, kan iværksættes af skolelederen uden inddragelse af pædagogisk psykologisk rådgivning.

Hvis elevens skolesituation giver anledning til alvorlig bekymring, kan skolens leder efter samråd med eleven og forældrene indstille eleven til en pædagogisk psykologisk vurdering, selvom eleven ikke kan anses at have behov for specialundervisning, jf. BEKS § 15, stk. 1.

Forældrene kan anmode skolens leder om en pædagogisk psykologisk vurdering, hvis de finder, at der er behov herfor. Hvis skolens leder afslår forældrenes anmodning, skal afslaget meddeles skriftligt, jf. BEKS § 15, stk. 2.

Specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand

Børn, hvis udvikling kræver en særlig hensyntagen eller støtte, gives specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand i specialklasser og specialskoler eller som støtte i den almindelige klasse i mindst 9 ugentlige undervisningstimer, jf. FOL § 3, stk. 2, jf. § 16, stk. 4.

Specialundervisningen skal følge de samme regler for fag og undervisningstid som den almene undervisning. I forhold til enkeltelever, kan der træffes beslutning om fx midlertidig enkeltmandsundervisning, fritagelse for fag, og undervisningen kan gives på et andet niveau end det alderssvarende, jf. BEKS kapitel 4.

Specialundervisning skal fortrinsvis gives som støtte i den almindelige klasse. Ved vurderingen af, om eleven skal have støtte i den almindelige klasse, skal der lægges vægt på, om eleven kan have udbytte af undervisningen og kan deltage aktivt i det sociale fællesskab i den almindelige klasse, jf. BEKS § 8, stk. 1 og 2.

Beslutning om henvisning til specialundervisning

Henvisning til specialundervisning skal ske efter pædagogisk-psykologisk rådgivning og efter samråd med eleven og forældrene, jf. FOL § 12, stk. 2.

Beslutningen skal træffes på baggrund af en konkret vurdering af den enkeltes elevs undervisningsmæssige behov. Efter de gældende regler kan specialundervisning ikke tildeles alene på baggrund af en diagnose, jf. VEJ, punkt 31.

Den pædagogisk-psykologiske vurdering kan efter samråd med forældrene suppleres med udtalelser fra andre sagkyndige, herunder lægeerklæringer fra børnepsykiatere, VISO m.v., jf. BEKS § 3, stk. 1.

Beslutning om at henvise en elev til specialpædagogisk bistand inden for skolens rammer træffes af skolens leder. Kommunalbestyrelsen kan træffe beslutning om at henvise en elev til specialpædagogisk bistand på en anden skole i kommunen end distriktsskolen, jf. BEK § 4. Kommunalbestyrelsen kan også, efter overenskomst med en anden kommunalbestyrelse, henvise elever til specialklasse eller specialskoler i en anden kommune, jf. FOL § 22, stk. 1.

Inddragelse af pædagogisk psykologisk rådgivning

Hvis det antages, at en elev har behov for specialpædagogisk bistand, der ikke antages at kunne imødekommes inden for rammerne af den almindelige undervisning, skal eleven indstilles til en pædagogisk psykologisk vurdering, jf. BEKS § 2, stk. 1.

Forældrene og eleven kan anmode om en pædagogisk psykologisk vurdering, hvis de mener, at der bør iværksættes specialpædagogisk bistand, jf. BEK § 2, stk. 2. Hvis forældrene ønsker, at der skal iværksættes støtte i mere end 9 timer eller ske henvisning til specialklasse og i den forbindelse anmoder om en pædagogisk-psykologisk vurdering med henblik på, at der iværksættes specialpædagogisk bistand, skal en sådan foretages. Vur-

deringens omfang og indhold kan inden for rammerne i bekendtgørelsens § 3 tilpasses den konkrete elev, jf. VEJ, punkt 12.

Indstillingen til pædagogisk-psykologisk vurdering bør indeholde en grundig beskrivelse af den uoverensstemmelse, der er opstået mellem mulighederne for at tilrettelægge undervisningen inden for rammerne af den almindelige undervisning og elevens kompetencer og potentialer. I beskrivelsen bør det endvidere indgå, hvilke tiltag der har været iværksat for at tilgodese elevens særlige behov inden for rammerne af den almindelige undervisning. Her kan der blandt andet være tale om, hvilke former for undervisningsdifferentiering der har været anvendt, og hvordan holddannelse har været forsøgt. Det er væsentligt, at der i beskrivelsen tages udgangspunkt i elevens ressourcer og potentialer. Det bør også indgå i beskrivelsen, hvilke faktorer i organisering og gennemførelse af undervisningen, som virker henholdsvis fremmende eller fastholdende i forhold til elevens udvikling, jf. VEJ, punkt 10.

Baggrund for kravet om en pædagogisk psykologisk vurdering

Baggrunden for kravet om en pædagogisk-psykologisk vurdering er, at elevens behov for særlig støtte skal vurderes af sagkyndige. Den pædagogisk-psykologiske vurdering og forslag til foranstaltning skal således give skolelederen et sagligt solidt grundlag til at træffe beslutninger om iværksættelse, fortsættelse, ændring eller ophør af den specialpædagogiske bistand.

Formål med den pædagogiske psykologiske vurdering

Den pædagogisk-psykologiske vurdering har til formål at belyse elevens kompetencer med henblik på at yde skolen samt eleven og forældrene rådgivning om tilrettelæggelsen af og indholdet i en undervisning, der kan tilgodese elevens særlige behov og forudsætninger. Forældrene skal altid medvirke centralt i forløbet, dels fordi de kan bidrage med nødvendige oplysninger, dels fordi deres medvirken er afgørende for skolens muligheder for at tilgodese elevens særlige behov, jf. VEJ, punkt 14.

Et element i vurderingen kan være gennemførelse af en analyse af elevens særlige behov på grundlag af de foreliggende oplysninger fra det undervisende personale, forældre og andre personer med betydning for elevens og klassens faglige og sociale funktion, jf. VEJ, punkt 14.

Et andet element kan være en grundig og dybtgående undersøgelse af elevens individuelle faglige og sociale kompetencer og potentialer, hvilket forudsætter, at eleven selv deltager i undersøgelsen. Undersøgelsens omfang afhænger af elevens behov og den sammenhæng, som eleven befinder sig i, jf. VEJ, punkt 14.

Specialundervisning i specialskoler og specialklasser samt for elever med støtte i mindst 9 ugentlige timer i den almindelige undervisning

Specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand (specialpædagogisk bistand) til elever i grundskolen og 10. klasse omfatter:

- 1) Specialpædagogisk rådgivning til forældre, lærere eller andre, hvis indsats har væsentlig betydning for elevens udvikling.
- 2) Særlige undervisningsmaterialer og tekniske hjælpemidler, som er nødvendige i forbindelse med undervisningen af eleven.
- 3) Undervisning i folkeskolens fag og fagområder, der tilrettelægges under særlig hensyntagen til elevens indlæringsforudsætninger. For elever i børnehaveklassen omfatter specialpædagogisk bistand undervisning og træning, der tilrettelægges efter elevens særlige behov.
- 4) Undervisning og træning i funktionsmåder og arbejdsmetoder, der tager sigte på at afhjælpe eller begrænse virkningerne af psykiske, fysiske, sproglige eller sensoriske funktionsvanskeligheder.
- 5) Personlig assistance, der kan hjælpe eleven til at overvinde praktiske vanskeligheder i forbindelse med skolegangen.
- 6) Særligt tilrettelagte aktiviteter, der kan gives i tilslutning til elevens specialundervisning, jf. BEKS § 1.

Opfyldelse af undervisningspligten uden for folkeskolen

Heltidsundervisning i den kommunale ungdomsskole mv.

Undervisningspligten kan efter det 7. klassetrin opfyldes gennem heltidsundervisning i den kommunale ungdomsskole eller gennem særlige undervisningsforløb i 8.- og 9. klasse, hvor praktisk og teoretisk indhold kan kombineres i en undervisning, der kan finde sted på og uden for skolen, jf. FOL § 33, stk. 3. De særlige forløb kan bl.a. være i forbindelse med introduktion til ungdomsuddannelser, brobygning eller ulønnet praktik. Disse forløb kræver hverken en pædagogisk psykologisk vurdering eller en diagnose, men kan derimod tilbydes af skolens leder med inddragelse af den kommunale ungeindsats og efter aftale med forældrene og eleven selv. Efter ungdomsskoleloven kan ungdomsskoler både tilbyde heltidsundervisning og specialundervisning.

Særlig tilrettelagt forløb eller erhvervsrettet uddannelse/beskæftigelse

Undervisningspligten kan efter det 7. klassetrin, når hensynet til eleven tilsiger det, opfyldes helt eller delvis gennem deltagelse i særligt tilrettelagte forløb eller erhvervsrettet uddannelse/beskæftigelse med henblik på at afklare elevens uddannelsesvalg, jf. FOL § 33, stk. 4. Det kræver hverken en pædagogisk psykologisk vurdering eller en diagnose, men en anmodning fra forældrene herom og dernæst skolelederens vurdering med inddragelse af den kommunale ungeindsats.

Henvisning til specialundervisning uden for den almindelige folkeskole

Intern skole i dagbehandlingstilbud eller på et anbringelsessted

Hvis børn og unge er henvist til et dagbehandlingstilbud eller anbragt uden for hjemmet i et anbringelsessted, kan kommunen henvise barnet eller den unge til specialundervisning på en intern skole i dagbehandlingstilbuddet eller anbringelsesstedet, jf. FOL § 20, stk. 5.

Henvisning til specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand (specialpædagogisk bistand) i et dagbehandlingstilbud eller et anbringelsesstedet forudsætter, at eleven af de sociale myndigheder af sociale grunde er henvist til et dagbehandlingstilbud eller anbragt i et anbringelsessted, og at det vil være mest hensigtsmæssigt at undervise eleven i kortere eller længere tid i et dagbehandlingstilbud eller et anbringelsessted, fx på grund af elevens svære adfærdsvanskeligheder, jf. BEKDA § 1.

Specialundervisning på et regionalt landsdækkende eller landsdelsdækkende specialundervisningstilbud

Kommunerne har endvidere mulighed for at henvise elever til specialundervisning ved regionsrådets foranstaltning. Det påhviler regionsrådet at drive lands- og landsdelsdækkende undervisningstilbud til børn og unge, som vedkommende kommunalbestyrelse har henvist til specialundervisning ved regionsrådets foranstaltning, jf. FOL § 20, stk. 3.

Udgifterne ved det enkelte regionale lands- eller landsdelsdækkende undervisningstilbud dækkes af en takst for brug af undervisningstilbuddet, der reduceres med en objektiv finansiering. Den objektive finansiering afholdes af de kommuner, som har mulighed for at benytte det pågældende undervisningstilbud, BEKRA § 8.

Henvisning til fri grundskole, efterskole m.fl.

En kommunalbestyrelse kan desuden efter overenskomst med en anden kommune eller den pågældende skole henvise elever til specialundervisning i en statsskole, en anmeldt fri grundskole, en godkendt efterskole, en godkendt fagskole eller en institution, der udbyder erhvervsuddannelse for så vidt angår undervisning i 10. klasse, jf. FOL § 22, stk. 1.

Særlige regler for elever med læsevanskeligheder, der kan skyldes ordblindhed

Skolens leder skal tilbyde, at der foretages en ordblindetest til elever med læsevanskeligheder, der kan skyldes ordblindhed, jf. FOL § 3b, stk. 1.

Tilbuddet om en ordblindetest skal gives til elever med læsevanskeligheder, der kan skyldes ordblindhed fra den 1. marts på 3. klassetrin i samarbejde med eleven og forældrene.

Forældre har én gang i skoleforløbet krav på, at der foretages en ordblindetest af deres barn. Kravet gælder fra den 1. marts i 4. klasse, jf. FOL § 3b, stk. 2.